

L' IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGA Y XEREMIES D' UNA SOCIEDAT DE MALLORQUINS.

A Palma, cada número. 2 cèntims.
 Fòra de Palma » 2 1/2 »
 Números atrassats » 4 »

Sonará cada dissapte, si té vént a sa flauta.

S'envian es números a domicili, tant a dins Ciutat com a ses Viles, pagant per adelantat a s'Administració (Cadena de Cort n.º 11), 1 pesseta a conta de 16 números.

SES FÊSTES DE NADAL.

(CONTINUACIÓ.)

Mentres tant es parayés que, de pasada en es pòu han abeurat ses mules, les entran dins sa paissa, les ferman, les posan dins sa menjadora un brossat de paya y un morrió de mitxench dins sa gripia; ets altres missatjes fan lo matex amb so gorá y es cavall; es gordians agombolan ses guardes amb faves, paya ó ventim; se rentan tots amb aygo calenta pèus, cap y mans; y, nêts com una plata, despenjan es boliquet de sa ròba nòva; se vèsten amb més espay y gust qu' una novia; y, amb so capell de gírgola baix de derrera y alt de devant, se'n van a encendre es xigarret dins sa cuyna, comensant a enrevoltá es foch, que apar que vulgan dí:

—Si mos fútx, ja va.

Quant n' Andreu y na Francin' Ayna amb sa ròba de dú p'es camí, per escaufarse entran dins sa cuyna, la gent d' es Molí d' En Sopa y de can Coure s' entregan tot mèsos. Plantan sa taula de l' amo en mitx, demunt hey tiran pròp d' un aumut de melles torrades, n' Andreu desclòu es joch de cartes nòu de trinca, lleva es vuyts y nòus, escapsa, y se pòsan a fé uns escambrins de piñòl vermey.

Y es tió de Nadal qu' heu prèn per l' empeño y s' encén una còsa de no dí, espatejant amb una flamerada que té manco fòrsa qu' un municipal (no d' ara, sinó d' en temps primé); y per no dexá es que jugan y s' escaufan, encomana a n' es fum que se'n putx per amunt, per amunt, per dí a n' el Bòn-Jesús que si fós nat dins sa cuyna de Son-Palé, no hey hauria importat qu' una mula y un bòu el fossen hagut d' encalentí amb sos alens, com heu fèren a sa còva de Betlèm.

Y sa madòna que no pèrd cala: fa bousins de ses patates qu' avuy capvespre ha bollides y pelades per posá dins sa frexura amb so grell corresponent; lleva es capolls a ses pances y pala es bassons

de mèlla qu' han de servi p'es farciment de sa porcella; se'n va dins es rebòst y conta ets òus per veure si li bastan, mira ses òlles de saym, magranes, neules y coques de torró per sèbre com se tròban, y pòsa en remuy penjòys de calòp blanch a llivell de qu' el s' endemá sian com a reyms tayats de l' hora.

Y es qui jugan a cartes cridan y fan renòu, y ses mèlles corren d' una banda a s' altre, sentintse en mitx de ses riayes y bogiòt, paraules per l' estil:

—Escapsa.

—Jò som má.

—¡Sa gerreta de mèl tenim!

—Qui té es sèt barata.

—Vá méu.

—Romp aquesta trava.

—Vòltros feys punxons.

—Tú ets mòrt.

—Ja no mos entran aquest pich.

Una lluna que faria envèja a n' es sòl amb un floret d' estels que la rodetjan sense faltarnhi cap, guaytan a la volta del Cèl per llevá sa foscó de dalt la terra y fé de porcells curts, perque tal vespre com a nit que los penjá al espay y los encené quant puntava s' auba des sigles, vá nexa pòbre y abandonat dins una coveta de la Judèa. Tant dolents havian tornats ets homos que quant son Déu volgué vení en el mon per pagá sa que fèren en el paradís, s' estimá més qu' un bouet y un muleta li donássen ets alens per espassarli es fret, que si l' havian d' embolicá amb tapaments fêtes de mans pecadores y criminals.

Sa naturalesa tota calla y aquest silènci es més eloquent que Demóstenes y Ciceron; s' oretjòl que fá una estona feya ballugá ses branquetes d' ets abres y ses fuyes de ses herbes, adonantsè qu' era ell tot sòl es renoué, s' ha aturat y está en lá com sa jaya Miquèla.

Per un poeta ses muntañes, es fondals, ses planures, es boscatjes, ses comes, ets abres de qualsevòl casta y fins y tot es bruyòls des grá qui naix están capficats en fonda meditació, recordant que aquella má que los aguanta y les vá trèure des no rès, fa anys y sigles que

estava enredada de fret dins una menjadora de bisties: y amb axò donau a n' ets homos un exemple d' agraïment y de respecte en vers de son Déu y Señor, perque a n' aquests més que a n' aquells tòca de pròp lo que féu en la séna memorable venguda el Creador de cèl y terra.

Benehida sies, nit santa de Nadal perque tornares en el mon sa llibertat, y sa justicia y totes ses virtuts que fugiren arruxades p'es pecat de nòstro primé pare Adam.

Per axò tots es pòbles cristians tal nit com aquesta s' umplan de pura alegría y fan fêstes y més fêstes perque son còr esbandeix d' amor y de poesia, perque senten una còsa que no pòden dí, ni saben explicá y qu' en cèrta manera les dona a tast sa ditxa de la beneventuransa.

Tothom pensa amb sa coveta de Betlèm y es sigles y ses generacions han format tròssos clàssichs de literatura populá per doná forma y figura a n' es sentiments y efectes de son còr.

Me guardarán de mentí sa gent de Son-Palé, sa de can Coure y d' es Molí d' En Sopa, que, reynòts encesos s' en van a matines més gojosos y contents qu' un Pasco.

Escoltaulos:

—¡Quant nasqué el Bòn-Jesús, devia fé una nit com aquesta?

—¡Que no sab sa cansó que diu?

Arribaren a Betlèm

Y es sòl anava a ponent

Amb aygo, neu, fret y vént

Témps rigurós del hivèrn.

—¡Mirau que la Porissimeta y Sant Jusepet hey devian está ben enredats y amb aygo fins a sa pell!

—Podeu fé contes: y lo pitjó fonch, (digué sa madòna) qu' a Betlèm ningú los volgué doná posada; y axò qu' hey tenian gent séua.

Pensavan trobá govèrn
 Jusèp qui parents tenia.

Ningú d'aquella ciutat
Los volgué doná posada
Venint vos, Vèrge sagrada
Amb tanta d'humilitat
Ningú tengué pietat
Que més tost vos despedia.

Y tocavan à ses baules y sentian
aquest reclam:

—Señora, à la pòrta tòcan.
—Ves ydò à veure qui es;
Per les juntes de les pòrtes
Mireu y no digas rès.

—Señora, es un hòmo véy
Que ne pòrta una doncella;
N'es hermosa còm la estrella,
Bòna per muller de rey.

—Dòna jove amb hòmo vell...
No pòt essè còsa bòna.
Digués que vaja en bòn' hòra
Que no hey ha hostal per ell.

—¡Mirau aquesta faluca, tractá la *Porissima* d'aquesta manera! Si jò hey som
mos barayavam; y prònte l'hauriau vista
fora rebosillo. ¿Que no devia tení entra-
ñes aquesta cambuix? (comensá à dí una
des Molí d'En Sopa) fins que sa madòna
rompé per ferli sortí aquest bull des cap.

—Sa criada, (digué,) *al que manco* los
doná un poch de consòl.

—Voleu que vos diga....
—Val més qualche còsa que no rès
que no té per hont agafá.

—¿Y que deya sa criada?
—Bòn-re-cetra, ¿que no 'u sabs?

Aquí hey ha una porxada
Amb un jument y un bòu:
Anauhí; si Déu ho vòl,
Será sa vòstra posada.

¡Oh, Déu méu, ja hey devia está des-
consolada la *Mare-de-Deveta*, vehent
que son estimat fíy hauria de vení à
n'el mon dins una còva que servia de
boal à ses bísties!

—Jesús, jò ne sabia un parey de can-
sons d'axò.

—Y jò també:

—Maria, ¿qu'estás cansada?
Estich molt desconsolat;
En tota aquesta ciutat
No mos vòien dá posada.

—Oh Jusèp, lo méu espós,
No eus dolgueu del dolor méu,
Mos n'anirém à la còva
A parir lo fill de Déu.

Y sa madòna que s'axugava ets uys
amb so devental.

—¿Que teniu, ma mare?

—¡Qu'he de tení! En pensá amb axò
ja no puch pús: he de plorá una mica y
llavò qued un poch aconhortada.

Durá una estoneta que no sentian una
mosca fins que sa madòna torná partí.

—Ydò diu que:

Anàren per les murades
De Betlèm al Arraval

Y trobàren un hostal
De rohines y porxades.
Allá prengueren *posades*
Perque altre llòch no hey havia.

Quant à la còva arribaren
Los dos enredats de fret
Feren un pòch de foquet
Y una estona 's recrearen.

—Si jò hey fós estada, (digué una de
can Coure,) amb un manat d'eritges los
hauria fét un rafayfay, que vos assegur...

—Si, amb aquella aygo.

—O tú creus que jò per la *Porissima*
no consentís bañarmè fins à sa pell? pe-
rò, feys via, madòna.

Y sa madòna continuá:

Sant Jusèp té un ramet,
No sé de quina rameta,
Per agraná sa coveta
Per néxa el Bòn-Jesuset.

Quant tengué sa còva neta
Maria digué:—Jusèp,
Descansau una estoneta
Que vetx que teniu xubèch.

Y va creure, encara que la tengués
ben endins à sa sòn, y se posá somia
qui somia fins que despertantsè vé lo
qu'havia succehit: y era que, quant
la *Porissimeta* se'n temé, ajonayadeta
qu'estava, va tení el Miñonet Jesús dins
ses séues mans:.... no devia sèbre que
li passava, ni lo gosaria tocá, conside-
rant qu'en aquell cosset hey estava tot
un Déu... ¡oh Vèrge Santíssima, y vòs-
tros uys no ploravan llágrimes de sanch
viva y vòstron còr no fé un esclafit quant
vereu aquell fíyet vòstro que plorava des-
nuu y enradadet sense consòl! ¡Vèrge
Santíssima! y tot per nòstros pecats....

Y sa madòna rompé en plòrs sense
podè dí pus paraules, y durá una eston-
na que ningú deya rès y se sentian
¡ays! y jamechs apagats, perqu'es ral-
lá de sa madòna havia eternit es còr
des qui l'escoltavan y ses llágrimes
volgueren sortí còm à testimòni des doló
y pena que interiorment sentian aquell
estòl de gent que, si fos nada de denòu
sigles abans, de lo milló hauria pogut
formá part des pastorets y pastoretes
que anaren à adorá el Bòn-Jesús à sa
còva de Betlèm.

—Ydò heu de pensá y creure, fietes
méues, (torná dí sa madòna,) que deva-
llaren del Cèl un esbart de xerafinets y
d'angelets, y amb sa séua presència
illuminaren sa còva còm si fós de bell
de dia, y canta qui canta *Gloria in ex-
celsis Deo*. Y un se'n va aná à dirhó à
n'es pastós y pastores de per allá.

Un angel los va parlá
A los pastors qui guardavan
Les ovelles pasturavan
Quant l'angel los va avisá.
Gran temó los vá causá
La llum que les circuhia.

Y se'n aplagaren una partida, y un

amb una còsa y s'altre amb s'altre, can-
tant y botant se presentaren à sa coveta.

—¿Y axò que no se diu es Betlemet?

—¿Y tú que no'l sabs, Francin' Ayna?

—Ses Mèstres el me mostraren. ¿Vo-
leu qu'el diga, ma-mare?

—Digau si, madòna, (exclamá tothom.

—Vaja ydò, ¿qu'eus han de fé? Mira,
no t'atropelles: hala, expedeix.

—Veys, diu axí:

Contenta estich, no puch pús

(¡Jesús!)

Perque allí à Nazarèt

(¡Jusèp!)

Cantan amb gran alegría.

Maria

Esta nit à l'establia

Un miñonet parirá

Y un Betlemet será

Jesús, Jusèp y Maria.

Allá assistirán arcangels

Y angels

(Axò heu contan homos veys);

Los reys

(També heu escriven doctós),

Pastós.

¡Oh Jesús que sou d'hermós

Entre Jusèp y Maria!

¡Y que ténen d'alegría

Los angels, reys y pastós.

Los angels tòcan clarins,

Violins,

(¿Ydò, tú que no heu sabies?)

Xeremies

(¿No t'ho han dit es pastós?)

Tambós.

Duguemli canastres d'òus

Y anòus,

Y algunes coques blanques,

Vellanes,

(Axò es còsa de miñons,)

Torròns.

Anem, cantarem cansons.

A Jesús recien-nat.

—¿Y tú que n'hi has portat?

—Anòus, vellanes, torròns.

Jesús no menja ni ralla,

Plòra per culpa del fret

Miñonet

Reclinat entre la palla.

Mon còr d'alegría balla

Quant vèu lo Miñonet viu:

Y sa mare que n'hi diu:

—Calla, miñonet, calla.

En Betlèm (¡còses extrañes!)

N'ha succehit un gròs cás

Entre pallús y fanás,

Entre brutós y arañes.

—¿Quin es el cás?

—Jás,

Un miñonet

Que n'hi es nat.

¡Ay! no m'ho digas

Que me té encantada.

Bòn-Jesuset

Que sou d'hermoset

Veniu, veniu

Dins es méu coret.

Bòn Jesuset,

Que sou d'hermoset,

Petit y rosset

Més de mil vòltes
Agraciadet
Tancau y obriu
Dins es meu coret.

Bòn-Jesús, veniu à mí
Demunt ses meues faldetes
Y jò vos diré cosetes
Y vos me'n direu à mí.

(Seguirá.)

JORDI D' ES RECÓ.

MÚSIQUES.

Tench à dins es méu carré,
Su baix de casa,
Mestre Tòfol es ferré.
Que fa gran vasa,
Y més rendu,
Repicant vespre y matí
Es ferro nou.

Habitan es segon pís
Unes modistes
Que còm aus del Paradís
O còm coristes
Vòlen cantá,
Y parexen xeremies
Males d' inflá.

En es tercé pís un pianista
Sempre repica;
Demunt es porxo un gallista
Galls hey alica;
Y amb téch-à-téch
Sent cantá tot plé de sòn
Quech-quere-quech.

A sa botiga de baix
Uns texidós,
Des Juny fins à dins es Matx,
Fan mocadós
De llistes fines,
Camies, cañons, faldons
Pe ses fadrines.

En es costat pica aram
Un calderé,
Que fá calderes p'el Ram
En es carré,
Y amb so martell
Repicant tich-tòch, tich-tòch.
Mòu un bordell.

Veynat tench una costura
Per infants,
Y sa trèuen sa frèxura
Cantant cançons
Y lletanies,
Crèdos, Salves y Rosaris
Y Ave-Maries.

Just devant tench sabatés
Cantant matines,
Cançons pròpis de guerrés
O de fadrines;
Y amb so martell,
Me fan bullí dins es cap
Tot es cervell.

No'm pareix música bona,
Ni armoniosa,
Quant me diu sa méua dòna,
Molt cariñosa:
«Fem un vestit
Còm es de dòna Fulana
Qu'el necessit.»

Quina música més trista
Fan es doblés,
Qu' un ha de dà à sa modista
Metge ò barbés;
Fan sò d' Infèrn
Es que dam en es missès
Y en es govèrn.

Quant estich à dins es llit,
Lo més cansat,
S' en vénen atxarovits
Molts de moscart,
Y amb gran tonada
M'etziban sens compliments
Qualque picada.

Es dematí ses campanes
De Montissión
De dormí em llevan ses ganes,
Tota sa sòn;
Y à més à més
Cridan ¡llet! ¡fem! ¡taul! ¡padassos!
Es baladrés.

Lletgint aquestes cançons
No heu de dormí,
Sigales, grins ò moxons
Creureu sentí;
Y heu d' esclamá:
Quina música més bona
Sa d' un gorá.

UN FERIT D' ALA.

XEREMIADES.

L'IGNORANCIA dona les gracies à n' el
señó Governadó, per havé atès ses indi-
cacions d' un *Rondayé*, dictant disposi-
cions y ordres encaminades à dismini-
hí sa prostitució. Bò será que ja qu' ha fét
el més fassa el ménos y procur à poch
à poch esvahí s' escandol qu' hey ha per
molts de carrés de dins Palma, produhit
per aquesta gentusa que 'n sa majó des-
faxatés y pòca vergoña fa alarde de per-
teneixa à n' aquells depòsits de fanch de
s' immoralitat. Continuhi, señó Gover-
nadó, atacant y perseguint à totes ses
malabides eynes qu' habitan per dins
aqueixos *xibius*, depòsits d' inmundicia;
ó sian *sucursals* de lo Infèrn; que si heu
fa axí, señó, pòt está segú será ben vist
de tot es públich honrat, y en particulá
de tots es pares de familia.

Recomanan à n' es qui ténen costum
de posá à loteries, ara per à Nadal, que
prengan billets de ses Rifes de la Mise-
ricordia y d' ets *Exposits*, de Palma,
pues ténen més probabilitat de trèure,
valen poch doblés, y després de tot,

hey ha sa vinentesa de cobrá es prèmis
l' ondemá.

Axò de posá à ses Rifes forasteres de-
mòstra poch amor al país y pòca caritat
en vés d' ets establiments de Beneficèn-
cia anomenats.

Bé heu va sèbre fé *Es Conservatòri*
diuenge passat. Si repeteix aquest hi-
vèrn funcions iguals li asseguram que
tendrá concurrència còm sempre. Es séu
digne y populá President fá molt bé do-
nant ses funcions de dia ara qu' es s' hi-
vèrn per no llevá concurrència à n' es
Teatros.

—¿Quantes còses son necessaris per
no tení fanch?

—Tres.

—¿Quines son?

—Rost; Empedregat y Granera.

—¿Que vòl dí Rost?

—Qu' es carré ó plassa sia més alt
d' un cap que de s' altre perque s' aygo
s' en vaja à n' es lloch més baix.

—¿Que vòl dí Empedregat?

—Qu' es pis ténga pedres vives gròs-
ses y planes ben picades y ben juntades.

—¿Que vòl dí Granera?

—Qu' abans de ploure se cuyt tothom
d' agraná es pis per llevá sa pols que
s' hi pòsa.

—¿Y fentho axí no s' hi fa fanch?

—¡Ja's de rahó!

L'IGNORANCIA ja vos ho deya s' altre
dia. Anauhí à n' es Teatro à sentí un
Hernani ben cantat. Anauhí ara que
vendra aquest gran *tenor* qu' ha nòm
En Gayarre. Anauhí ara que vénen ses
vertaderes fires y fèstes de Ciutat; que
no vos sabrá greu, jò vos ho assegur.

Per fora-pòrta sa tèrra ja no'n vòl
pús d' aygo. Es pagesos enguañy ven-
drán ben contents à ses *Fires*.

Debades s' Ajuntament fa pròves per
mitx de Plassa; y lleva fanch, y pòsa
grava. Còm més ne lleva més n' hi ha;
y lo qu' es dimars era una còsa escan-
dalosa.

Al temps que passavam, cantava una
doneta

Es tanto lo que ha *plogado*
Que el agua caia á *rroyos*
Y tale fango ha *mogudo*
Que me arriba á los *jonoyos*.

COVERBOS.

Una vegada en es Convent de Llum-
majó, méntres cantavan un Himne,

